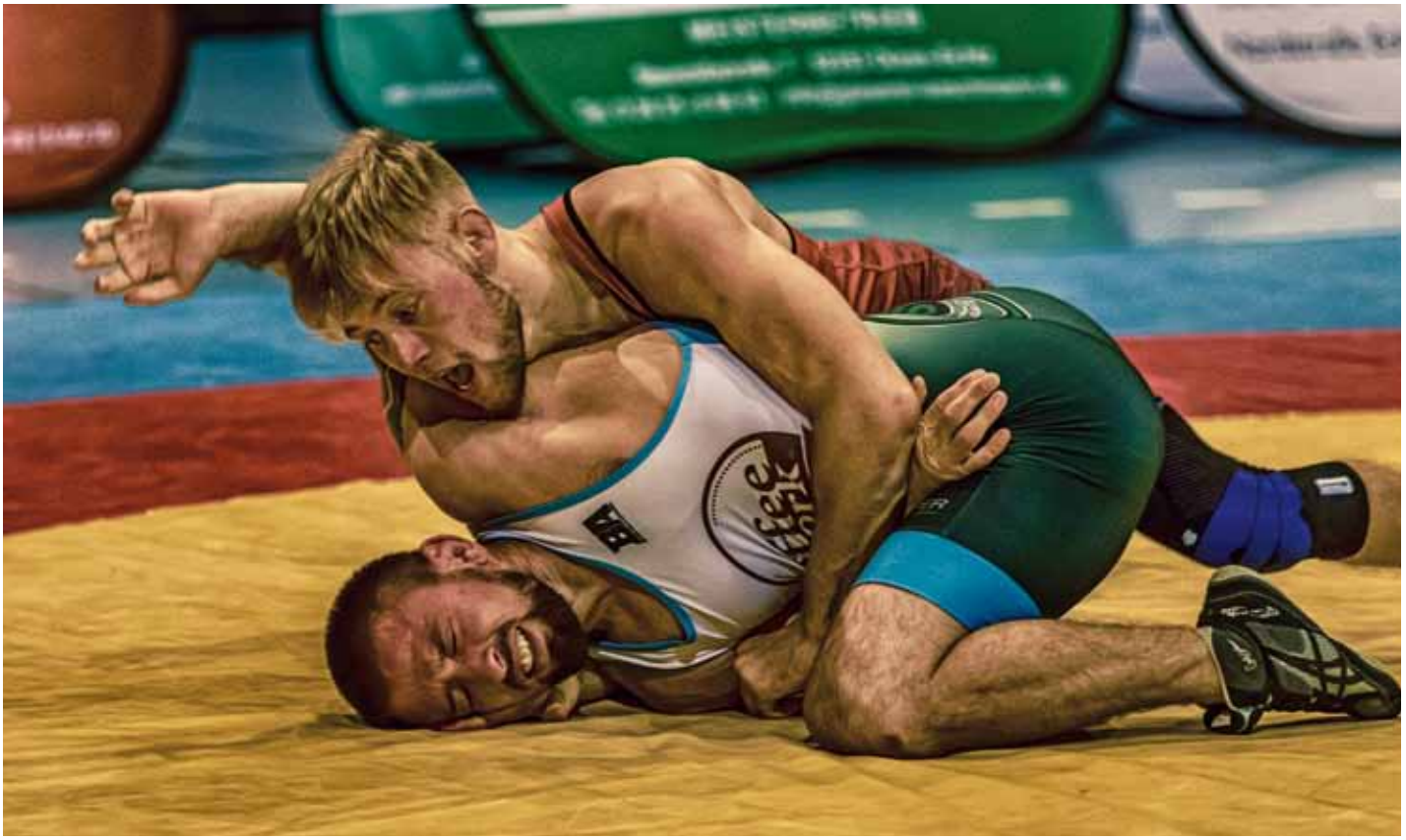

NARODNO HRVANJE U EUROPI

Hrvanje je - kao borilačka vještina - često zanemareno

Hrvanje je po svojoj definiciji borilačka vještina (za neke borilački sport) u kojem se suprotstavljaju dva borca nastojeći jedan drugoga oboriti ili baciti na tlo. U tu svrhu primjenjuju različite tehničke zahvate i taktičke načine u vođenju borbe s težnjom da jedan drugoga prinude na predaju ili dovedu u podređeni položaj

David "Sensei" Stainko,
prof. kineziologije

HRVANJE PREDSTAVLJA jedan od najstarijih oblika borbe, a različiti narodni oblici hrvanja stari su koliko i ljudska civilizacija. Teško da bi se mogla pronaći neka borilačka vještina s tako bogatom povijesnom dokumentacijom i više tisuća godina starom tradicijom kao što je hrvanje. Hrvanje nema svoga izumitelja, kao neki moderni sportovi, i slobodno se može reći da je staro gotovo toliko koliko i samo čovječanstvo. Danas hrvanje ima mnoštvo različitih stilova, s različitim pravilima, u tradicionalnim i modernim stilovima.

Mnogi oblici hrvanja ponikli su u narodu i predstavljaju danas bogato povijesno- etničko nasljeđe. Nažalost, danas se hrvanje tretira uglavnom samo kao sport a ne i kao borilačka vještina, a što ono zasigurno jeste. Razne tehnike koje se koriste u nekim od narodnih oblika hrvanja inkorporirane su u mnoge današnje borilačke vještine, borilačke sportove kao i vojne borbene sustave. Narodno hrvanje opisuje tradicionalni oblik hrvanja koji je jedinstven za određeno područje, određenu kulturu ili geografsku regiju svijeta u kojoj se primjenjuju određene hrvačke tehnike i pravila borbe za te stilove hrvanja.

Jedan od najstarijih oblika tjelesnog vježbanja i nadmetanja

Hrvanje je po svojoj definiciji borilačka vještina (za neke borilački sport) u kojem se suprotstavljaju dva borca nastojeći jedan drugoga oboriti ili baciti na tlo. U tu svrhu primjenjuju različite tehničke zahvate i taktičke načine u vođenju borbe s težnjom da jedan drugoga prinude na predaju ili dovedu u podređeni položaj. Hrvanje kao jedan od najstarijih oblika tjelesnog vježbanja i nadmetanja pojavio se gotovo istovremeno u raznim civilizacijama Dalekog istoka ali i zapada. U Kini čak 3000 godina prije naše ere spominju se takmičenja na "Dan hrvanja", na kojima su sudjelovali i odrasli i djeca. Kod starih Egipćana nalazimo također dokumente o hrvačkim borbama.

Prema slikama pronađenim na zidovima grobnica faraona u Beni Hassanu, starim oko 4000 godina, može se zaključiti da je hrvanje među Egipćanima kao i u Asiriji i Babilonu već tada bilo prilično razvijeno.

U Europi, kod starih Grka hrvanje je bilo veoma popularno i smatrali su ga vještinom i umjetnošću, što se vidi iz brojnih legendi i pisanih spomenika. Prema jednoj od legendi, grčke junake Herakla i Tezeja hrvanju su učili sami bogovi. Pjesnik Homer u Odiseji također opisuje hrvanje; opjevao je Odisejevu borbu s prosjakom Irom. Godine 708. pr. n. e. uvedeno je hrvanje i na antičkim olimpijskim igrama kao jedna od disciplina petoboja (peta disciplina).

Hrvačkih škola bilo je u svim grčkim polisima od 6 st. pr.n.e. pa sve do kraja epohe Rimskog imperija. Jačanjem Rimskog imperija, mnogobrojni "treneri" iz Atene i drugih pokrajina Istočnorimskog carstva odlaze u Rim, gdje obučavaju mlade patricije u hrvanju pripremajući ih za natjecanja. Ti novi treneri postupno dopunjavaju klasični grčki način hrvanja s etrušćanskim dinamičnijim načinom hrvanja. Tako je nastao oblik hrvanja koji se od tada naziva grčko-rimsko hrvanje.

Hrvanje u Europi

Kako je rasla popularnost gladijatorskih igri, natjecanja u hrvanju postaju sve rjeđa. Postupnim jačanjem kršćanstva, koje je osuđivalo sve oblike natjecanja onemogućen je daljnji razvoj hrvanja u Rimu. U XI stoljeću hrvanje ponovno oživljavaju, ponajprije vojnici križarskih ratova, a zatim seljaci i zanatlije koji nisu imali pravo nositi oružje, pa su se služili hrvanjem u svrhu samoobrane. U Europi je aristokracija hrvanje koristila u svom sustavu tjelesnog odgoja tj. u sklopu sedam viteških vještina, a zbog njegove pristupačnosti koristile su ga i šire narodne mase. U tom periodu nastaje većina narodnih (tradicionalnih) stilova hrvanja u Europi.

Mnogi borci iz drugih borilačkih vještina nerado se bore protiv vrhunskih hrvača. Ukoliko se tako nešto i dogodi statistika pobjeda je na strani hrvača

Prva knjiga o hrvanju pojavila se u Njemačkoj 1443. (rukopis). Bilo je to djelo Fabiana Von Auerswalda pod naslovom "Ringerkunst " - hrvačka umjetnost, a knjiga je ponovno štampana tek 1539. godine u Wittenbergu. Daljnje širenje i popularnost hrvanja u Europi pospješili su predstavnici filantropske pedagogije kada su uveli hrvanje kao sredstvo tjelesnog odgoja.

Narodni oblici (stilovi) hrvanja u to su vrijeme već stekli veliku popularnost među stanovništvom europskih država. U Švicarskoj, naziva schwingen, posvjedočen je 1233. kao nadmetanje pastira, a zadržao se do danas kao tradicionalno sportsko nadmetanje. Hrvači nose preko odjeće kratke hlače od kože i prsluk. Svi zahvati u schwingen hrvanju su točno propisani. Hrvači nastoje jednom rukom uhvatiti protivnika za pojas, a drugom za nogavicu te ga podići i baciti na zemlju. Cilj borca je da podigne i baci svog protivnika tako da on leđima, šijom ili stražnjicom dotakne zemlju. Neki od tehničkih zahvata su vrlo slični pojedinim tehnikama iz ruskog samba, kao i s nekim tehnikama iz juda i jiu jitse. U djelu Švicarske uz granicu s Njemačkom poznato je narodno hrvanje naziva hosenringen. To je još jedan od slobodnog načina hrvanja u kojem hrvači imaju pojas te podižu protivnika tako da ga jednom rukom uhvate za pojas, a drugom za odjeću. Cilj je da borac podigne i baci svog protivnika na leđa.

U pojedinim pokrajinama Švicarske, kao i jednom dijelu Njemačke, sličan narodni način hrvanja naziva se schweizer. U južnim pokrajinama Njemačke poznato je narodno hrvanje naziva hosenlupf. To narodno hrvanje potječe iz 14. stoljeća, a svojim tehnikama podsjeća na ostale oblike slobodnog načina narodnog hrvanja gdje je dozvoljeno hvatanje za pojas i robu protivnika. Cilj je borca da podigne, saplete ili baci svog protivnika tako da ovaj padne na leđa. U Njemačkoj je ipak najpoznatije narodno hrvanje slobodnim načinom koje se naziva ringen. To narodno hrvanje potječe iz 13 stoljeća, a slično je mnogobrojnim stilovima slobodnog hrvanja. Dakle, dozvoljena su mnogobrojna hvatanja za noge, tehnike podizanja, podmetanja nogu, bacanja, uz obilato korištenje hvatanja za odjeću protivnika. Početkom 15. st. na temeljima tog stila u pokrajini Tirol nastao je drugi narodni stil slobodnog hrvanja naziva ranggeln. Interesantno je da kod tog stila narodnog hrvanja pojedine tehnike prilično podsjećaju na japanski - ju jutsu.

Glima je oblik narodnog hrvanja na Islandu koji postoji od 14. st., a hrvači su se takmičili na svetkovinama naziva Thing. To je još jedan od stilova hrvanja slobodnim načinom. Hrvač hvata desnom rukom za pojas, a lijevom rukom nogavicu svog protivnika i tako započinje borbu. Cilj je borca da protivnika obori na tlo podigavši ga i okrenuvši ga na leđa. Slična varijanta ovog načina narodnog hrvanja njeguje se i u pojedinim pokrajinama Švedske te Finskoj. U Francuskoj je početkom 15 st. nastalo narodno hrvanje slobodnim stilom naziva gouren. To je još jedna varijanta hrvanja u kojoj se borci hvataju za pojas i robu protivnika, a dozvoljene su sve tehnike slobodnog stila hrvanja. Dozvoljene su mnogobrojne tehnike uhvata za noge, tehnike podizanja, podmetanja nogu, bacanja, uz obilato korištenje raznih uhvata za odjeću protivnika. Sličan stil hrvanja bio je popularan i na Kanarskim otocima (Španjolska), pod nazivom kanarijsko hrvanje.

Još jedan poznati narodni stil hrvanja slobodnim načinom naziva cornu-breton nastao je početkom 15. st., a imao je mnogo pristaša u engleskoj pokrajini Corniwal te francuskoj pokrajini Bretagna. To je bio još jedan od mnogobrojnih narodnih stilova u kojem su se koristile tehnike hvatanja za pojas i odjeću. Današnji grčko-rimski način hrvanja

nastao je u 15. st. u francuskoj oblasti Rhone i Garhonne. Naime, napoleonski vojnik po imenu Jean Exbrayat prvi je razvio ovaj stil hrvanja natječući se na priredbama i sajmovima u Francuskoj. Taj je stil hrvanja nazvao "ravno ručno hrvanje", a uveo je i pravilo da se ne smije držati ispod pojasa kao ni udarati protivnika. Takav oblik hrvanja u većini europskih država nazivao se i francusko hrvanje (u Rusiji sve do 1948.). U Italiji su taj stil hrvanja nazvali grčko-rimski stil, a sam naziv je ostao do danas. U nekim pokrajinama Italije sličan stil narodnog hrvanja su nazivali grčko-talijansko hrvanje. Interesantno da grčko-rimski stil hrvanja u Engleskoj nikada nije stekao veću popularnost.

Slobodni način

U Engleskoj je bio popularan slobodan stil narodnog hrvanja naziva cumberland-westmoreland. U tom stilu hrvanja takmičari također nose pojas za koji se hvataju te obaraju protivnika na tlo. Borba završava isključivo predajom jednog od boraca. Jedan od poznatih stilova narodnog hrvanja u Engleskoj zove se lancaster. I u tom slobodnom stilu hrvanja takmičari su obučeni te imaju kožne pojaseve. Najpopularniji narodni stil hrvanja slobodnim načinom u Engleskoj je devonshire. Borci u tom stilu narodnog slobodnog hrvanja nose jakete, a pobjednik je onaj borac koji tri puta baci protivnika na tlo. Cornwal je stil narodnog hrvanja slobodnim načinom koji je uz stil lancashire najviše zaslužan za nastanak poznatog narodnog stila hrvanja slobodnim načinom naziva catch-as catch-can. Taj se naziv počinje koristiti od 1860., a primjenjivale su se doslovno sve tehnike hrvanja slobodnim načinom. Pod utjecajem tog stila nastali su mnogi moderni stilovi hrvanja slobodnim načinom.

U Engleskoj je nastalo i narodno hrvanje naziva collar wrestling. Borci tog načina hrvanja imaju oko sebe zavezan konopac umjesto pojasa i obaraju protivnika hvatanjem za njegov pojas i robu. Takav način narodnog hrvanja u Hrvatskoj se naziva - u kaiš. Borci nose kaiševe oko sebe koji moraju biti jaki i dobro pritegnuti uz tijelo. U ovom stilu postoji veliki broj akcija, a u mnogim slučajevima, dozvoljava se saplitanje i podmetanje nogu kao i razna bacanja protivnika. U većini slučajeva borba se ponavlja

tri puta. Slični oblici takvog narodnog hrvanja poznati su i u Austriji, Srbiji, Sloveniji, Crnoj Gori, Bosni, Bugarskoj, Rumunjskoj kao i u nekim drugim državama u okruženju.

Turska je stoljećima bila sjedište civilizacije i zemlja čija tradicija narodnog hrvanja seže isto tako daleko. Jedno od

Borilačka vještina hrvanje ima tisućljetnu tradiciju i nastala je mnogo prije drugih borilačkih vještina

najpopularnijih narodnih načina hrvanja je pelivansko hrvanje (turski pehlivan, perzijski pehlewan - naziv za junaka). Prema legendi ono datira iz 1346. kada je otomanski sultan Orban Gazi napao Trakiju. Pri povratku s ratišta njegov sin Suleyman Pasha sa svojom jedinicom od 40 vojnika zaustavio se u mjestu zvanom Samona. Prema tradiciji vojnici su se počeli hrvati nauljeni. Na kraju, dva brata Ali i Selim nisu mogli pobijediti jedan drugoga, a ni jedan od njih nije pred Pashom htio predati borbu. Prema legendi braća su se hrvala od zore do ponoći kada je jedan od njih pao mrtav od iscrpljenosti. Po pravilu, pelivani se mažu maslinovim uljem, bore se goli do pojasa, a na sebi imaju posebne kožne hlače (kisbet) koje su također nauljene. Vrijeme borbe nije ograničeno. Tijekom borbe dozvoljen je veliki broj akcija i hvatanja. Od 1924. natjecanje se održavalo u mjestu Edirne na granici Bugarske i Grčke, a kasnije u mjestu Jedrenima. Pelivansko hrvanje popularno je i u Makedoniji te Kosovu.

Tehnike

Uobičajeno je mišljenje da su narodi koji su ratovali na konjima u svojim stilovima narodnog hrvanja češće upotrebljavali tehnike držanja za odjeću, kao u mongolskom hrvanju boh, tatarskom kurjašu, kazahstanskom sajsu, kirgiskom oadarišu i dr. No iste tehnike korištene su i u mnogim narodnim stilovima hrvanja u Europi. Dok su neki narodi u tehnici hrvanja više koristili brzinu i tehniku (Japanci, Kinezi, Korejanci, Turci), drugi su više preferirali snagu u borbi s obuhvatom (Slaveni, Kelti, Gruzijci, Skandinavci, Gali, Germani). Upravo takav stil koji preferira snagu u borbi s obuhvatom nastao je u Hrvatskoj u 15. stoljeću naziva - u kosti i brzo se proširio na zemlje u okruženju (Bosna, Srbija, Crna Gora, Makedonija). Iz stojećeg stava borci se hvataju preko ruke i oko trupa, ili se uhvate u zagrljaj oko struka i čekaju znak za početak borbe. Težinskih kategorija nema, a vrijeme trajanja borbe nije ograničeno. U Engleskoj se takav način borbe naziva hug wrestling ili u nekim pokrajinama i catch-hold wrestling. Cilj borca je da protivnika snažnim stiskom primora na predaju.

Posebnost toga načina hrvanja je u tome da je broj tehnika koje se koriste u borbi prilično mali i svodi se uglavnom na svega četiri tehnike, a to su pritiskivanja, podizanja, nošenja i obaranja. Rijetko se kada, a što ovisi o dogovoru između boraca, broj tehnika poveća za još jednu ili dvije. Dakle, možemo govoriti o stilu u kojem se koristi najmanji broj tehnika (u judu ih ima oko 1500, dok u drugim vrstama hrvanja ovisno o stilu od 1100 do 1400 tehnika). Nadalje, to je stil hrvanja koji je uglavnom "dosadan" za gledatelje i zbog toga nije popularan kao neki drugi stilovi hrvanja. Iz tog razloga u Engleskoj su se od 1907. godine prestale organizirati hrvačke borbe catch-hold stila. U Hrvatskoj, Poljskoj, Ukrajini , kao i u nekim skandinavskim zemljama natjecanja takvim načinom hrvanja održavaju se povremeno i danas.

Upravo zbog svoje jednostavne tehnike hrvanja takvim načinom, mnogi lakomisleni sportaši misle kako se mogu suprotstaviti vrhunskim hrvačima tog stila. No vrlo brzo tijekom borbe shvate da su učinili veliku pogrešku. Nisu znali da je to jedan od najnapornijih stilova borilačkih vještina koji od boraca iziskuje maksimalan napor tijekom cijele borbe. Takav stil hrvanja je i prilično opasan, pogotovo za neiskusne ili

slabije natjecatelje. Zbog iznimnog napora tijekom borbe može doći do srčanog udara. Također, zbog snažnog stiskanja u lumbalnom dijelu tijela kod boraca može doći do povrede rebara, povrede kralježnice ili povrede živca kralježnice. Posljedica toga je privremena ili trajna oduzetost u ruci ili nozi borca. I to nije sve, nakon određenog vremena, kao posljedica borbe tj. zbog nagnječenja u predjelu bubrega, kod boraca može doći do postepenog zatajenja bubrega.

U današnje vrijeme, hrvanje je kao borilačka vještina često zanemareno. Tu se pogotovo misli na narodne načine hrvanja. Također, i neki moderni stilovi kao na primjer grčko-rimski stil, slobodni stil pa čak i profesionalno hrvanje nemaju onakav status u društvu kao što ga imaju neke druge borilačke vještine. Mnogi zaboravljaju da su hrvačke tehnike sastavni dio mnogih drugih borilačkih vještina - mnoge od njih se koriste se u judu, ju jitsu, aikidu, hapkidu, karateu, taekwon dou, kung fuu, kick boxingu, MMA, capoeiri, kao i drugim borilačkim vještinama.

Upravo iz tog razloga, mnogi oprezniji i iskusniji borci iz drugih borilačkih vještina nerado se bore protiv vrhunskih hrvača. Ukoliko se tako nešto i dogodi statistika pobjeda je na strani hrvača. Ne treba nikada podcijeniti borilačku vještinu hrvanje, kao ni razne hrvačke stilove pa makar se u nekima od njih koriste svega četiri tehnike. Ako vas ti hrvači uhvate u stisak, u tom trenutku sve vaše prijašnje iskustvo kao i znanja iz nekih drugih borilačkih vještina bit će od male koristi. Mnogi danas zaboravljaju da su vrhunski hrvači dobivali šampionski pojas daleko ranije nego boksači (i drugi sportaši borilačkog sporta).

Zato, uvijek je bolje biti na oprezu nego da vas pojedini vrhunski hrvači s lakoćom podignu u zrak i bace na tlo, ili da vas hrvači stila - u kosti (a koji su često viši od 190 cm i teži od 130 kila) doslovno polome. Uostalom, u Rusiji su i izmislili borilačku vještinu sambo kombinirajući razne tehnike iz narodnih načina hrvanja. Također, vještina taekwon do je nastala iz osnovnog razloga jer je njen tvorac (general Choi Hong-Hi) imao bojazan da će ga hrvač koji mu je prijetio, polomiti. Nikada nemojte smetnuti s uma da borilačka vještina hrvanje ima tisućljetnu tradiciju, kao i činjenicu da je nastala mnogo prije drugih borilačkih vještina. ■

DIGITALNA KOMORA

Nova dimenzija usluge

Pokrećete poslovanje, tražite nove izvore financiranja ili samo želite znati kako posluje vaša konkurencija?

Besplatno se registrirajte na digitalnakomora.hr i budite u prednosti već danas.

Europska unija
Zajedno do fondova EU

HGK HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

EUROPSKI STRUKTURNI I INVESTICIJSKI FONDOVI

Operativni program KONKURENTNOST I KOHEZIJA

Projekt Digitalna komora sufinancirala je Europska unija iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Sadržaj oglasnog materijala isključiva je odgovornost Hrvatske gospodarske komore.